

**In memoriam: Prof. dr. sc. Slavko Perović
(1921.-2007.)**

Dolaskom na posao zatekla nas je vijest da je 16. siječnja navečer prestalo kucati srce našeg dragog "starog šefa". Iako je imao 86 godina nismo to očekivali. Iznimno dug i plodan životni i radni vijek ugasio se iznenada, gotovo u pokretu. Prof. dr. sc. Slavko Perović rođen je 17. veljače 1921. g. u Preku od oca Krste Perovića, zadarskog Arbanasa, učitelja i poslije školskog nadzornika i majke Jozice, rođene Dražić, prve školovane Kaljke koja je završila učiteljsku školu u Dubrovniku.

Pučku je školu pohađao u rodnom Preku, a gimnaziju u Zagrebu. Studij medicine kojeg je započeo u predvečerje II Svjetskog rata bio je prekidan mobilizacijom u domobranstvo, te antifašističkim i antiiredentističkim angažmanom, zbog kojeg je dopao ustaškog zatvora. Medicinski fakultet u Zagrebu završava 1947. Nakon staža kratko vrijeme radi kao liječnik opće prakse u Komizi. Vraća se u Zagreb i postaje asistent Klinike za dječje bolesti Medicinskog fakulteta. Aktivno se uključuje u kampanju cijepljenja protiv tuberkuloze po cijeloj Hrvatskoj.

Uz stručni započinje i sa znanstvenim i nastavničkim radom, te objavljuje i prve znanstvene radove. Nakon položenog specijalističkog ispita, a na poziv tadašnje lokalne uprave dolazi u Zadar 1953. Iste godine, šef dječjeg odjela zadarske bolnice dr. Luka Bezić, umire. Dr. Perović dolazi na njegovo mjesto. To je doba kad Zadar još uvijek liječi ratne rane koje sporo zacjeljuju. Grad je naime nakon višestrukih, mahovitih bombardiranja devastiran, deficitiran u svim kadrovima, bez temeljne logistike koja krase civilizaciju (pitka voda, odvodnja). Umjesto svjetala velegrada i relativno lagodne i

pravocrtno sveučilišne karijere nude se samo pregalački napor i odricanja. Pun mladenačkog entuzijazma, organizira zdravstvenu zaštitu djece u sjevernoj Dalmaciji, razvija dječji dispanzer i obnavlja dječji odjel. Kakve su uistinu bile prilike u dječjoj populaciji zadarske županije i u bolnici najbolje kaže on sam:

"Sobe su bile zapuštene, drveni podovi škripavi i puni rupa, a ne mogu zaboraviti ni štakore kojih se nikako nismo mogli riješiti. Možete zamisliti sliku djeteta koje noću leži u krevetiću, a ispod njega se šuljaju i njuškaju štakori! Ni majkama, koje su donosile djecu u svako doba dana i noći nije bilo lako oko srca kad bi ugledale takvu scenu! Nedostatak prostora najbolje može ilustrirati podatak da je u jednoj maloj trokutastoj sobi, koja po svojoj kvadraturi nije bila veća od 2,5×2 m, bila smještena šefova soba, administracija, laboratorij i ležaj za najtežeg bolesnika. Događalo se da je na jednom krevetiću ležalo i po troje bolesne djece, nerijetko primajući infuziju, koja je tada uvedena u Zadru, pa su se stalci za infuzije doimali poput šume jarbola u nekoj pretrpanoj marini. Tada sam bio jedini pedijatar i rad mi je bio strahovito naporan. Nije bilo noći da nisam bio pozivan i po dva puta, usprkos tome što smo se mi šefovi službi mijenjali u bolničkim dežurstvima. Bio sam kronično neispavan, jednom mi se dogodilo da sam zaspao vozeći bicikl. Probudio sam se kada sam, srećom, ne baš jako, udario u ogradni zid. Ipak polako se kretalo naprijed. Izvršili smo tada prvu lumbalnu punkciju, počeli davati infuzije i to je bio početak napretka, korak prema suvremenoj terapiji i tretmanu malih pacijenata. Radio sam dakako i izvan bolnice i, malo po malo, smrtnost djece počela je opadati. Me-

đutim, još uvijek su djeca umirala u velikom broju na putu do bolnice ili kad su već bili nadomak bolnice. Pogotovo su Ravni kotari i područje Bukovice, gdje je nepismenost i neukost pučanstva, poglavito žena, bila ogromna, prednjačili u dječjoj patologiji. Smrtnost dojenčadi i male djece, u to prvo vrijeme mog boravka u Zadru, bila je strahovito visoka. Uza sav posao uveo sam svakodnevne posjete novorođenčadi, bez obzira na poziv, što prije nigdje nije bilo prakticirano, osim u Zagrebu. Kako bi smo smanjili visoki postotak smrtnosti novorođene djece, utemeljili smo i perinatologiju; medicinsku disciplinu koja se, u međusobnoj suradnji liječnika u rodilištu i pedijataru, bavi zdravstvenom skrbi i njegom novorođenčadi. Perinatološku ekipu oformili smo 1954., a godinu dana kasnije objavili smo već i prve znanstvene radove iz tog područja. S ponosom mogu reći da smo nakon Zagreba, ginekološko-porodiljske bolnice u Petrovoj, prije Splita, Rijeke i Osijeka, i drugih zagrebačkih bolnica, među prvima imali formiranu perinatologiju. Polako su se počeli javljati prvi specijalizanti i tada je već bilo lakše".

Tijekom godina razvijaju se u Službi za zdravstvenu zaštitu djece i prvi subspecijalistički odsjeci, najprije za dječju kardiologiju, a onda i za ostala područja, tako da Služba ima sve organizacijske elemente, kao što imaju i Klinike. U tako stvorenim uvjetima dr. Slavko Perović mogao je nastaviti sa svojim stručnim i znanstvenim uzdizanjem: 1965. g. postiže doktorat znanosti, 1966. g. postaje primarius, te naslovni docent Sveučilišta u Rijeci. 1971. g. postaje redoviti član novoosnovane Akademije zborna liječnika Hrvatske; u dva mandata bio je član njenog predsjedništva, te član njene komisije za stručno uzdizanje. 1974. g. postaje naslovni profesor Sveučilišta u Rijeci, 1977. g. subspecijalist iz gastroenterologije, hepatologije i nutricionalogije. 1986. g. postaje redoviti profesor Sveučilišta u Zagrebu, te znanstveni savjetnik, a 1993. g. član Senata Akademije Hrvatskog liječničkog zbora. Dr. Slavko Perović je dugogodišnji član organizacijskog odbora i redoviti predavač na Hrvatskoj proljetnoj pedijatrijskoj školi u Splitu.

Usavršavao se na pedijatrijskim klinikama u Londonu, Hamburgu, Trstu, Beču i Varšavi. Organizator je ili sudionik u organizaciji brojnih kongresa i seminara, okruglih stolova, a često nastupa kao referent na kongresima pedijataru. Kao posebno priznanje dr. Slavku Peroviću njegov je izbor za predsjedavajućeg sjednice na Svjetskom kongresu pedijataru u Beču 1971. g. Posvetio je veliki dio svoga rada i vremena odgoju liječničkih kadrova i rješavanju patologije, pogotovo ovoga kraja, te je tako uočio važnost stručnih liječničkih udruženja, pa tako i Zborna liječnika Hrvatske. 10 godina bio je predsjednik zadarske podružnice ZLH. U to vrijeme zadarska je podružnica proglašena najboljom u Hrvatskoj. Stoga mu je dodijeljena čast da u dva navrata bude član, a onda i potpredsjednik Glavnog odbora ZLH u Zagrebu. Tada je zadarska podružnica, kao jedina u Hrvatskoj, osim Zagreba ušla i u vlastite prostorije. U podružnici je tijekom 10 godina njegova predsjedavanja održano oko 500 referata.

Dr. Slavko Perović osnovao je ogranak pedijatrijske sekcije ZLH u Zadru. Jedan je od suosnivačaja i aktivnih sudionika

ka tradicionalnih sastanaka pedijataru Dalmacije. Bio je član upravnih tijela Hrvatskog pedijatrijskog društva. Republički komitet za zdravstvenu i socijalnu zaštitu 1981. g. imenovao ga je stručnjakom za stručni nadzor u Republici Hrvatskoj. Dr. Slavko Perović veliki dio svojeg rada posvetio je odgoju medicinskih sestara, kao važnoj komponenti uspješnosti ukupnog medicinskog rada. Sudjelovanje u odgoju medicinskih sestara započeo je na Klinici Rebro, a nakon dolaska u Zadar postao je i prvi nastavnik u novoosnovanoj Primaljskoj školi u Zadru, a kasnije radi i u Medicinskoj školi. Na velikom broju sastanaka medicinskih sestara i primalja diljem Hrvatske održavao je predavanja, a napisao je i veći broj članaka, kao i poglavlja u udžbeniku za više medicinske sestre.

Jedan je od utemeljitelja zadarskog medicinskog časopisa "Medica Jadertina", te njegov dugogodišnji glavni urednik. Za taj časopis napisao je najveći broj priloga. Bio je član uredničkog odbora "Liječničkog vjesnika" i "Paediatrice Croaticae". Napisao je preko 190 stručnih i znanstvenih radova objavljenih u zemlji i inozemstvu, različita poglavlja za udžbenike pedijatrije, recenzije za različite knjige, a bio je urednik i pisac 9 knjiga od kojih vrijedi izdvojiti "Ugroženo novorođenče", "Dojenje", "Akutni dijarealni sindrom". Godine 2000. tiskana mu je za nas iznimno vrijedna knjiga "Prehrana ribom u zdravlju i bolesti". U njoj je izrazio zabrinutost što Hrvatska, premda na obalama Mediterana, po prosječnoj potrošnji ribe spada među posljednje zemlje u svijetu. Nije se mogao pomiriti s tim da mi, kao pomorska zemlja, bagateliziramo našu tradicionalnu mediteransku prehranu, dokazano najzdraviju na svijetu, a prihvaćamo pogubni "fast food" koji naše krajeve preplavljuje poput najstrašnije epidemijske pošasti.

U dnevnom i tjednom tisku objavio je brojne osvrte korisne za zdravstveni odgoj pučanstva. Vodio je tečajeva o problematici zdravlja i prehrani djece. Jedan je od osnivača i član upravnih tijela Znanstvene jedinice u Zadru. Za svoj rad dobio je brojna priznanja i nagrade od kojih su ovdje navedene neke od najvažnijih: 1950. g. pohvala Dekanata Medicinskog fakulteta u Zagrebu, za rad na Klinici za dječje bolesti, 1967. g. nagrada grada Zadra, 1968. g. nagrada grada Zadra Službi pedijatrije kojoj je tada bio voditelj, 1971. g. nagrada Akademije medicinskih znanosti Hrvatske "dr. Pavao Čulumović" za unaprjeđenje medicinske znanosti, 1974. g. diploma Zborna liječnika Hrvatske, 1983. g. diploma Pedijatrijske sekcije ZLH, 1985. g. počasno članstvo u ZLH, 1987. g. diploma UNICEF-a, 1999. g. nagrada Hrvatskog liječničkog zbora "dr. Vladislav Rakovac", za rad u ovoj organizaciji, 2000. g. nagrada grada Zadra za životno djelo.

Dodijeljene su mu diplome i nagrade Crvenog križa, Dragovoljnih davatelja krvi, za više od 40 dragovoljnih davanja, diplome sportskih organizacija za zdravstveni rad u njima, jer je bio sportski liječnik nogometnih i košarkaških ekipa. Dva puta je bio biran za člana Odjela za urbanizam i graditeljstvo Općine Zadar. Predavao je u Matici Hrvatskoj, Narodnom sveučilištu, po Mjesnim zajednicama (Zadar, Preko, Kali, Obrovac, Benkovac). Izabran je za prvog predsjednika "Matice Zadranu" 1993. g. Dugo godina je obnašao tu dužnost

postavši na kraju njen doživotni počasni predsjednik. 1986. g. otišao je u mirovinu, ali svoju aktivnost nije smanjio, već istim intenzitetom nastavlja s radom u zdravstvu (znanstveni rad, publicistička djelatnost, nastava, rad u Hrvatskom liječničkom zboru).

Povijest medicine također je njegova velika ljubav, ali posvećuje joj se poglavito u svojim umirovljeničkim danima. Objavio je nekoliko zapaženih radova iz te oblasti, među inima studiju o zdravstvu na otoku Ugljanu, rad o istaknutom prečkom liječniku Ivi Marčeliću, te o prvom obstetričaru i perinatologu u povijesti Soranu iz Efesa. 1999. g., zajedno sa šibenskim neuropsihijatrom dr. Stjepanom Sirovicom uredio je i bio koautorom "Zbornika radova o životu i djelu dr. Bože Peričića", najuglednijeg dalmatinskog liječnika na prijelomu 19. u 20. stoljeće. Aktivni je društveni djelatnik. Daje podršku, dolazeći već legendarnim biciklom, raznim tribinama, otvaranjima izložbi, koncertima, večerima poezije, kazališnim predstavama, košarkaškim utakmicama. Aktivno se bavio sportom. Bio je prvak Zadra u tenisu 1948. g. S liječnicima Klinike Rebro kao turistički biciklist obišao je sve krajeve naše domovine. Kao saksofonist i violinist svirao je u studentskim danima u zagrebačkim orkestrima lake glazbe.

Aktivni je suradnik časopisa "Kvaljski lumin" i organizator niza literalnih večeri. U raznim časopisima objavljuje svoju poeziju i prozu. Posebnu ljubav gajio je prema umjetničkoj fotografiji, te je nagrađivan na domaćim i međunarodnim izložbama. Izlagao je na jednoj samostalnoj izložbi u Splitu, te na nekoliko kolektivnih. U almanahu "Povijest hrvatske umjetničke fotografije" spomenut je uz braću Antu i Zvonimira Brkan, te Josu Špralju kao predstavnik zadarske škole umjetničke fotografije. Godine 2004. izdao je zbirku čakavskih pjesama i umjetničkih fotografija "Litrati" na koju je bio jako ponosan. Tu se osjeća njegova velika ljubav prema otočanima, njegov poseban odnos s kaljskim ribarima koje je toliko volio. Upijao je samu esenciju otočkog bića i krajolika, mirise, ono šaljivo, peckavo, uz dozu blage ironije što svagda želi relativizirati i životnu radost i njegovu muku.

Bio je odličan pedijatar. Jako je volio djecu i djeca su voljela njega. Roditelji su u njega imali veliko povjerenje. Bio je veliki učitelj. Fascinantna su bila njegova predavanja na skupovima. Daleko od hladnog i odmjerenog izlaganja znanstvenika, govorio bi dinamično, zorno, svoju bi misao predočavao gotovo na rubu drame. Krasila ga je nevjerojatna radna energija i marljivost. Ništa mu nikad nije bilo teško. Nikad nije podigao glas i nikada nije nikoga ogovarao. Imao je nevjerojatni interes za sve novo u pedijatriji, znanosti i životu općenito. Bio je ozbiljan i temeljit čovjek, a opet pun nekog posebnog njemu svojstvenog nadahnuća, koje je plijenilo. Nije kalkulirao, igrao je na prvu loptu, odmah bi kazao ono bitno, nije se dugo zadržavao na jednoj stvari, kretao bi dalje, nosilo ga je to i držalo u stanju neprekidne živosti i mladosti i u poznim njegovim godinama.

To je bila tajna njegove osobnosti, ono perovićevsko u njemu. Imao je nešto dječje u sebi - sklonost čuđenju i divljenju, spontanost. Bio je slobodan čovjek, veliki emotivac čistog srca, protivnik svih totalitarnih režima. Bio je izuzetno jednostavna, topla, pristupačna, draga osoba, uvijek puna razumijevanja, uvijek nasmiješena, uvijek spremna na razgovor, za dobar savjet, za pomoć, za suradnju. Zadužio je Zadar i mnoge Zadrane koje je liječio, educirao, usmjeravao i pomagao, s kojima je svakodnevno drugovao ne praveći razliku između prijatelja - profesora i akademika, čovjeka s Kalelarge ili ribara iz Kali. Bio je idealan lik sveprisutnog liječnika dobrotvora koji je, kružio u usmenom kazivanju njegovih sugrađana svih naraštaja. To se moglo osjetiti na posljednjem ispraćaju kojem je nazočilo nekoliko tisuća ljudi, na komemoraciji u podružnici Hrvatskog liječničkog zbora, na homeimage-u u Kazališnoj kući koji su mu priredili brojni prijatelji, pjesnici, glumci, recitatori, pjevači, klapa i folklorne skupine, na posthumno organiziranoj večeri njegove čakavske poezije u ateljeu Benini.

Imao je dug i lijep život u kojem je puno toga napravio i ostavio iza sebe. Pokazao nam je kako treba voljeti svoj posao, ljude, umjetnost. Neka mu je vječna slava i hvala i neka mu je laka hrvatska gruda.

Darko Radman